

دکتر عبدالمهدی انصاری

عضو هیات علمی دانشگاه ولیعصر (عج) رفسنجان

عباس عباسی

کارشناس ارشد حسابداری از واحد علوم و تحقیقات کرمان

چکیده:

ساختار سرمایه به عنوان مهمترین پارامتر مؤثر بر ارزش گذاری و جهت گیری بنگاههای اقتصادی در بازارهای سرمایه مطرح می باشد که ضمن حفظ و افزایش سودآوری، تداوم فعالیت آنها را تضمین می نماید. مسئله ساختار سرمایه در شرکتهای و مؤسسات اقتصادی ایران نیز با توجه به جهت سیاستهای کلان اقتصادی دولت به سمت اقتصاد آزاد و اجرای سیاستهای صدر اصل ۴۴ قانون اساسی و خصوصی سازی و اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده و طرح هدفمندی یارانه ها به یکی از اساسی ترین مسائل روز شرکتهای تبدیل شده است. تحقیق حاضر به دنبال این است که تاثیر مالیات بر ارزش افزوده بر ساختار سرمایه و همچنین سودآوری و درآمد مشمول مالیات شرکتهای و مؤسسات اقتصادی را بررسی نماید. جامعه آماری مورد مطالعه شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی ۱۳۸۹^۰ تا ۱۳۸۴ می باشد. در این مطالعه مالیات بر ارزش افزوده به عنوان متغیر مستقل و ساختار سرمایه، سودآوری و درآمد مشمول مالیات به عنوان متغیرهای وابسته مورد بررسی قرار گرفته اند. برای آزمون فرضیات از ضرائب همبستگی اسپیرمن و تاو bکنندال و نرم افزار spss استفاده شده است.

نتایج تحقیق بیانگر یک رابطه مثبت معنی دار بین مالیات بر ارزش افزوده و متغیرهای وابسته ساختار سرمایه، سودآوری و درآمد مشمول مالیات می باشد. بر این اساس مالیات بر ارزش افزوده با تاثیر مستقیم بر ساختار سرمایه شرکتهای، باعث افزایش سودآوری و به تبع آن افزایش درآمد مشمول مالیات آنها شده است.

واژه های کلیدی: ساختار سرمایه، مالیات بر ارزش افزوده، بدهی، حقوق صاحبان سهام

۱- مقدمه

از آنجا که حداکثر کردن ارزش شرکتهای مستلزم اجرای طرحهای سودآور است، با توجه به شرایط رقابتی در جهان امروز، مسئله مهم و حیاتی، تعیین روش تامین مالی^۱ مناسب در جهت سودآوری و ادامه حیات شرکتهای میباشد. بنگاههای اقتصادی نیز در بدو ورود به تجارت و ادامه فعالیت در آن نیاز به سرمایه و منابع مالی دارند. [۵]

^۱ Financing

استفاده از منابع تامین مالی خارجی بر بازده، قیمت سهام و سود حسابداری تاثیر می گذارد. تامین سرمایه از محل وامهای بهره دار، دارای نقاط ضعف و قوتی است که مزایای مالیاتی و امها سبب افزایش سود سهام می گردد. همچنین عدم وجود حق رای برای وام دهندگان باعث کنترل بیشتر سهامداران بر روی شرکت می شود. از سوی دیگر استفاده از بدهی بلند مدت باعث ایجاد تعهدات مالی می شود و اتکاء بیش از حد به آن، اهرم مالی و در نتیجه احتمال ورشکستگی و عدم پرداخت اصل و بهره وامها را خصوصاً "در شرکتهایی که از وضعیت مالی مطلوبی برخوردار نمی باشند، موجب می گردد. [۵]

مالیات بر ارزش افزوده که عبارت از تفاوت بین ارزش کالاها و خدمات عرضه شده با ارزش کالا و خدمات خریداری یا ساخته شده توسط شرکت است از یک سو پایه مالیاتی را از مالیات بر درآمد به مالیات بر مصرف تغییر می دهد و با افزایش قیمت کالا و خدمات و به تبع آن کاهش تقاضا، توجه سرمایه گذاران را به بخشهای مولد معطوف نموده و مانع انتقال سرمایه ها به بخشهای خدماتی و غیر مولد می شود و از سوی دیگر با شفاف سازی معاملات، از انجام معاملات زیر زمینی جلوگیری می کند. [۱]

این نوع مالیات به عنوان یک منبع تامین مالی بدون هزینه، مورد استفاده شرکتهای قرار گرفته و ضمن تاثیر بر ساختار سرمایه آنها، بر میزان سود دوره و به تبع آن سود انباشته تاثیر می گذارد.

۲- بیان مسئله و اهمیت آن

بر اساس قانون مالیات بر ارزش افزوده که از اول مهرماه ۱۳۸۷ در ایران اجرا گردید، موسسات اقتصادی مکلف شده اند درصدی از ارزش افزوده کالاها و خدماتی را که تولید و ارائه می نمایند از خریداران اخذ و به حساب ادارات مالیاتی واریز نمایند.

مالیات بر ارزش افزوده ضمن اصلاح و تغییر الگوی مصرف، میزان فروش و سود شرکتهای را تغییر میدهد و با تغییر مالیات بر درآمد شرکتهای، بر ساختار سرمایه آنها تاثیر می گذارد. [۱۳]

از آنجا که بررسی و تعیین میزان و چگونگی این تاثیر نقش مهمی در چگونگی اجرا و تدوین قوانین و مقررات مربوطه توسط دولت دارد و به مدیران شرکتهای در اتخاذ تصمیمات مناسب کمک مینماید، در این تحقیق ضمن بررسی نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، این مسئله مطرح میشود که مالیات بر ارزش افزوده و به تبع آن افزایش یا کاهش میزان سود و مالیات بر درآمد شرکتهای چگونه بر ساختار سرمایه آنها تاثیر می گذارد؟

۳- پیشینه تحقیق

۳-۱- تحقیقات داخلی :

در زمینه تاثیر مالیات بر ارزش افزوده بر ساختار سرمایه، تحقیقات در خور توجه ای در ایران صورت نگرفته است. عمده تحقیقات در خصوص آثار تورمی مالیات بر ارزش افزوده بر اقتصاد ایران و چگونگی توزیع درآمد و همچنین تاثیر مالیات و مشوقهای مالیاتی بر ساختار سرمایه است که در قالب موارد زیر میتوان به برخی از آنها اشاره کرد.

صادقی (۱۳۷۹) در بررسی آثار تورمی مالیات بر ارزش افزوده بر بخشهای مختلف اقتصاد ایران به بررسی سه دسته کلی آثار قیمتی (تورمی)، توزیعی و درآمدی پرداختند. نتایج حاصل از این بررسی نشان داد که در ۷۸ بخش مورد مطالعه در اقتصاد ایران، مالیات بر ارزش افزوده بر ۳۶ بخش اثرات قیمتی ضعیف، ۱۳ بخش اثرات قیمتی متوسط و بر ۲۹ بخش اثرات قیمتی شدید دارد. [۸]

نتایج حاصل از تحقیق صادقی (۱۳۸۲) در بررسی آثار تورمی و درآمدی مالیات بر ارزش افزوده در ایران نشان می‌دهد که در ۲۹ بخش اقتصادی مورد مطالعه، مالیات بر ارزش افزوده بر ۱۱ بخش اثرات قیمتی شدید و بر ۱۸ بخش اثرات قیمتی ضعیف دارد. [۹]

ایزدی نیا و رسائیان (۱۳۸۷) ضمن بررسی رابطه ساختار سرمایه و مالیات بر درآمد شرکتها به این نتیجه رسیدند در بازار سرمایه ایران مدیران شرکتها در تصمیمات مالی خود منافع مالیاتی خود بدهی را در نظر نمی‌گیرند و ساختار سرمایه شرکت را نمی‌توان به منزله توازن بین منافع مالیاتی بدهی و هزینه های بحران مالی و ورشکستگی احتمالی ناشی از بدهی تلقی نمود. [۴]

فرید زاده فر و همکاران (۱۳۸۹) به بررسی آثار قیمتی مالیات بر ارزش افزوده در ایران پرداختند. نتایج حاصل از این بررسی نشان می‌دهد، در صورت اعمال مالیات بر ارزش افزوده با نرخ ۳ درصد، شاخص عمومی قیمتها با نرخ ۱/۵ درصد افزایش خواهد داشت. که پس از معاف نمودن برخی محصولات و اجرای ماده ۱۲ قانون مالیات بر ارزش افزوده این افزایش ۰/۸ درصد خواهد بود. [۱۰]

ارشدی و مهدوی (۱۳۹۰) با فرض ثابت بودن وضعیت اقتصادی و متغیرهای اقتصادی و فروض محدود کننده، به بررسی اثر قیمتی ناشی از اعمال مالیات بر ارزش افزوده بر قیمت تمام شده بخشهای مختلف اقتصادی کشور پرداختند. نتایج بررسی آنها نشان می‌دهد اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده اثر قیمتی بسیار ناچیزی را بر قیمت تمام شده بخشهای مورد بررسی خواهد داشت. [۳]

۳-۲- تحقیقات خارجی:

مودیلیانی و میلر (۱۹۵۸) شالوده نظریه ساختار مالی را با تدوین الزامات تعادل بازار، برای خط مشی بدهی بهینه پی ریزی و بیان کردند در صورتی که خط مشی سرمایه گذاریهای شرکت ثابت فرض شود، با صرف نظر از مالیات ها و هزینه های قرارداد، خط مشی تامین مالی شرکت در ارزش جاری بازار آن بی تاثیر است. مودیلیانی و میلر (۱۹۶۳) ضمن لحاظ نمودن مالیات بر درآمد در نظریه اولیه خود بیان کردند به علت کسر پرداخت های بهره در محاسبه مالیات بر درآمد شرکت، هر اندازه بدهی در ساختار سرمایه بیشتر باشد بدهی مالیاتی کمتر و جریان نقدی بعد از مالیات بیشتر خواهد بود لذا ارزش بازار شرکت افزایش می یابد. [۱۵]

آرن و اندومادو^۱ (۱۹۹۷) در بررسی تاثیر مالیات بر ارزش افزوده بر ساختار سرمایه و سود آوری صنایع تولید ماء الشعیر نیجریه و با تحلیل نسبت بدهی آنها دریافتند مالیات ارزش افزوده از طریق کاهش مصرف و حجم فروش، منجر به کاهش ظرفیت تولید و سود خالص شرکتها شده و بر ساختار سرمایه آنها تاثیر میگذارد. [۱۳]

هریسون و کرلاو^۲ (۲۰۰۵) به بررسی روشهای بازپرداخت مالیات بر ارزش افزوده در ۳۶ کشور توسعه یافته و در حال توسعه پرداخته و به این نتیجه رسیدند که با توجه به تمایلاتی که از سوی پرداخت کنندگان مالیات بر ارزش افزوده برای جعل، تقلب و عدم پرداخت بموقع مالیات بر ارزش افزوده وجود دارد، هدف اصلی ادارات مالیاتی از اجرای مالیات بر ارزش افزوده تامین نشده است و برای حل این مشکلات بایستی قوانین مالیات بر ارزش افزوده را با منافع پرداخت کنندگان هماهنگ نمایند. [۱۴]

مارا فاسیو و جین^۳ (۲۰۱۲) ضمن استفاده از انواع مختلف منابع داده های مربوط به تغییرات در نرخ قانونی مالیات بر درآمد شرکت ها و نرخ قانونی مالیات بر درآمد اشخاص طی سالهای ۱۹۸۱ تا ۲۰۰۹ در جزایر فارو، به بررسی تاثیر مالیات بر ساختار سرمایه شرکتها پرداختند که نتایج تحقیقات آنها نشان می‌دهد که مالیات های شرکتی و شخصی از نظر آماری معنی دار و تعیین کننده گزینه های ساختار سرمایه هستند. همچنین بر

¹Arene and Ndomadu

²Harrison and Krelove

³Mara Faccio and Jin

اساس این نتایج آنها دریافتند که تاثیر تغییرات مالیاتی بر ساختار سرمایه در کشورهای مختلف متفاوت بوده و در کشورهایی که در آنها فرار مالیاتی وجود دارد تغییرات مالیات، هیچ تاثیری بر ساختار سرمایه ندارد. [۱۶]

۴- ادبیات تحقیق و چارچوب نظری:

۴-۱- مبانی نظری ساختار سرمایه

۴-۱-۱- الگوی میلر - مودیلیانی

میلر و مودیلیانی در سال ۱۹۵۸ تئوری نوین ساختار سرمایه را ارائه و بیان نمودند که با وجود مجموعه ای از مفروضات محدود کننده و با صرف نظر از مالیات و هزینه های مرتبط با قرارداد، شیوه تامین مالی شرکت بر ارزش جاری بازار آن بی تاثیر بوده و نمی تواند آنرا تغییر دهد مگر آنکه توزیع احتمالی کل جریانهای نقدی شرکت را تحت تاثیر قرار دهد. [۱۱]

میلر و مودیلیانی در سال ۱۹۶۳ مقاله دیگری منتشر کرده و در آن فرض عدم وجود مالیات شرکت را تا حدود زیادی تعدیل نمودند. با توجه به آنکه طبق قانون مالیات، شرکتها اجازه داشتند بهره را از درآمد مشمول مالیات کسر نمایند. بر این اساس هر اندازه میزان بدهی در ساختار سرمایه بیشتر باشد، بدهی مالیاتی و مالیات بر درآمد شرکت کمتر و جریانهای نقدی پس از مالیات بیشتر خواهد شد و در نتیجه ارزش بازار شرکت افزایش می یابد. [۷]

۴-۱-۲- نظریه توازن

کراوس^۲ و لیتزن برگر^۳ (۱۹۷۳) تعریف جدیدی از نظریه توازن ارائه نموده و اظهار داشتند وجود ساختار سرمایه بهینه بیانگر وجود نوعی توازن میان مزایای مالیاتی حاصل از بدهیها و هزینه های ورشکستگی است. [۷]

۴-۱-۳- نظریه سلسله مراتب^۴

نظریه سلسله مراتب ریشه در افکار مایرز (۱۹۸۴) دارد که تحت تاثیر عقاید مطرح شده در کتاب دونالدسون^۵ (۱۹۶۱) است. وی با توجه به فرضیه مخالف^۶ گزینی این بحث را مطرح می کند که تامین مالی از محل سود انباشته مطلوب تر از روش استقراض و روش استقراض نیز از تامین مالی از طریق انتشار سهام مطلوب تر است. [۷]

۴-۲- مالیات بر ارزش افزوده و مزایای آن

موضوع مالیات بر ارزش افزوده در سال ۱۹۱۸ جهت فائق آمدن بر مشکلات ناشی از جنگ جهانی اول توسط فون زیمنس^۱ در آلمان طرح ریزی ریزی شده گردید. این مالیات اغلب مالیات بر مصرف نامیده میشود زیرا ارزش افزوده بنگاه تفاوت بین دریافتی ها و هزینه نهادهای خریداری شده است که ممکن است به عنوان ارزش خالص مصرف نهاده های بنگاه تلقی شود. [۱۲]

¹ Trade-Off Theory

² Kraus

³ Litzenberger

⁴ Pecking Order Theory

⁵ Donaldson

⁶ Adverse Selection

۴-۲-۱ - انواع مالیات بر ارزش افزوده

بطور کلی سه نوع مالیات بر ارزش افزوده وجود دارد:

- مالیات بر ارزش افزوده از نوع تولیدی

در این روش، مالیات کلی بر فروش اعمال میشود. به عبارت دیگر کالاهای مصرفی و سرمایه ای مشمول این نوع مالیات قرار میگیرد. [۶]

- مالیات بر ارزش افزوده از نوع مصرفی

در این روش فقط کالاهای مصرفی مشمول مالیات میباشند و نرخ استهلاک و مخارج مربوط به کالاهای سرمایه ای نیز از شمول پایه مالیاتی خارج میشود. [۲]

- مالیات بر ارزش افزوده از نوع درآمدی

پایه این نوع مالیات مجموعه درآمد پرداختی به عوامل، پس از کسر مخارج دولت بابت حقوق و دستمزد است از اینرو آنرا مالیات بر ارزش افزوده از نوع درآمدی نامیده اند. [۶]

۴-۲-۲ - نرخهای مالیات بر ارزش افزوده

نرخهای مالیاتی از این دیدگاه که می تواند به عنوان ابزار و اهرمی مفید برای تحقق اهداف اقتصادی و اجتماعی ناشی از وضع مالیاتها از جمله مالیات بر ارزش افزوده مورد استفاده قرار گیرند، به چهار دسته طبقه بندی می شوند:

۱- نرخ استاندارد که کالاها و خدمات اغلب بر اساس آن، مشمول مالیات می شوند.

۲- نرخ زیر نرخ استاندارد که غالباً به موارد حمایتی مربوط می شود.

۳- نرخ بالای نرخ استاندارد که کالاها و خدمات تجملی و لوکس را شامل می شود.

۴- نرخ صفر که معمولاً به صادر کنندگان تعلق می گیرد به مواردی اطلاق می گردد که فروشهای یک مؤدی مشمول مالیات نبوده و مالیاتهای متعلقه به خریدهای مؤدی به وی مسترد میگردد. [۲]

۴-۲-۳ - مزایا مالیات بر ارزش افزوده

ایجاد منبع درآمدی جدید جهت پاسخگویی به هزینه های دولت

از آنجا که مالیات بر ارزش افزوده از مصرف که به عنوان بخشی از تولید ناخالص داخلی کمتر دچار نوسان می شود، گرفته می شود، لذا اعمال آن باعث ایجاد نوعی درآمد ثابت برای دولت می باشد. [۲]

پایه مالیاتی گسترده

از آنجا که در یک نظام مالیاتی، گسترده کردن پایه مالیاتی جهت کاهش نرخ مالیات از اولویت بالایی برخوردار بوده و موجب کاهش اختلال در اقتصاد می شود. لذا طراحی موفقیت آمیز مالیات بر ارزش افزوده، انتقال از یک پایه مالیاتی محدود، به پایه گسترده تر را سهولت بخشیده و محقق می سازد. [۲]

جلوگیری از فرار مالیاتی

مزیت دیگر مالیات بر ارزش افزوده در رابطه با جلوگیری از فرار مالیاتی بنگاهها، خاصیت خود کنترلی آن است که طی آن سایر بنگاههای که از یک بنگاه خرید می نمایند جهت استفاده از اعتبار مالیاتی و کاهش میزان بدهی مالیاتی خود، میزان خریدها را به ادارات مالیاتی اعلام می نمایند. [۲]

۴-۲-۴- معایب مالیات بر ارزش افزوده

بالا بودن هزینه های اجرایی

منتقدان مالیات بر ارزش افزوده معتقدند که هزینه های اجرایی این نوع مالیات در زمان معرفی به دلیل جدید بودن بسیار بالا است. [۲]

موضوعات عدالت اجتماعی

با این فرض که خانوارهای دارای درآمد پایین تر سهم بیشتری از درآمد خود را نسبت به خانوارهای با درآمد بالاتر مصرف مینمایند. وضع این نوع مالیات با پایه وسیع و نرخ واحد، فشار مالیاتی بیشتری را بر خانوارهای با درآمد پایین تر به صورت سهمی از درآمد خواهد داشت. [۲]

۵- اهداف، سؤالات و فرضیات

تعیین وجود یا عدم وجود یک رابطه معنی دار بین مالیات بر ارزش افزوده و ساختار سرمایه به عنوان یک هدف اساسی مطرح و مورد بررسی قرار میگیرد. در این رابطه پرسشهای زیر مطرح و مورد بررسی قرار گرفته است:

۱- آیا مالیات بر ارزش افزوده بر ساختار سرمایه شرکتها و موسسات اقتصادی تاثیر دارد؟

۲- آیا مالیات بر ارزش افزوده بر سودآوری شرکتها تاثیر دارد؟

۳- آیا مالیات بر ارزش افزوده بر درآمد مشمول مالیات شرکتها تاثیر دارد؟

فرضیات تحقیق:

- بین مالیات بر ارزش افزوده و ساختار سرمایه رابطه معنی داری وجود دارد.

- بین مالیات بر ارزش افزوده و سودآوری شرکتها رابطه معنی داری وجود دارد.

- بین مالیات بر ارزش افزوده و تغییر در درآمد مشمول مالیات شرکتها رابطه معنی داری وجود دارد.

۶- روش تحقیق

این تحقیق از نوع تحقیقات شبه تجربی درحوزه تحقیقات اثباتی حسابداری می باشد. در این تحقیق اطلاعات مالی و صورت های مالی و یادداشتهای همراه مربوط به شرکتها مورد مطالعه و با کمک لوح های فشرده سازمان بورس و اوراق بهادار تهران مورد استفاده قرار میگیرد.

۶-۱- نحوه گردآوری و اندازه گیری متغیرها

در تحقیق حاضر برای دستیابی به اطلاعات و داده های مندرج در صورتهای مالی شرکتها به بانک اطلاعاتی سازمان بورس اوراق بهادار تهران و مدیریت پژوهش، توسعه و مطالعات اسلامی سازمان بورس و اوراق بهادار مراجعه و اطلاعات مورد نیاز استخراج گردیده است.

در این رابطه داده های مورد نیاز پس از استخراج وارد صفحه گسترده Excel شده و با استفاده از آماره های توصیفی، میانگین و انحراف معیار، میانه (مد) و چولگی و کشیدگی و همچنین آماره های استنباطی نظیر آزمونهای همبستگی اسپیرمن^۱ و تاو^۲ کندال^۳ برای بررسی و اثبات رابطه بین متغیرها و همچنین آزمون تحلیل واریانس یکطرفه T مستقل مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

- نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام (نرخ ساختار سرمایه) به عنوان متغیر وابسته یکی از مقیاس های اندازه گیری اهرم مالی شرکتها می باشد. این نسبت از طریق فرمول زیر که توسط آرن و اندومادو (۱۹۹۷) در بررسی تاثیر مالیات بر ارزش افزوده بر ساختار سرمایه و سود آوری صنایع تولید ماء الشعیر نیجریه استفاده شده است، محاسبه میشود.

$$CSR = \frac{TL}{TOE} = \frac{\sum(LtL, D, C, B, Ax, CIT, V)}{\sum(E, P, R)}$$

حقوق صاحبان سهام = (TOE) جمع کل بدهیها = (TL) نرخ ساختار سرمایه = (CSR)

CIT = هزینه بهره پرداختی Ax حسابهای پرداختی B = بستنکاران C = اوراق قرضه D = وام های بلند مدت LtL = سود و زیان انباشته R = سهام ترجیحی P = سرمایه سهام E = مالیات بر ارزش افزوده v = مالیات بر درآمد
همچنین سود خالص شرکتها و درآمد مشمول مالیات نیز به عنوان متغیر وابسته مطرح میشوند و تاثیر متغیر مستقل مالیات بر ارزش افزوده بر روی آنها مورد بررسی قرار گرفته است.

نمونه آماری با استفاده از فرمول کوکران^۳ و روش نمونه گیری، روش حذفی است که با توجه به گستردگی جامعه آماری ۱۱۶ شرکت با روش حذفی به عنوان نمونه انتخاب شده اند. این شرکتها باید دارای ویژگیهای زیر باشند:

۱- در سال ۱۳۸۷ مشمول قانون مالیات بر ارزش افزوده شناخته شده باشند.

۲- سال مالی آنها منتهی به پایان اسفند باشد.

۲- در طی سالهای ۱۳۸۴ تا ۱۳۸۹ تغییر سال مالی نداشته باشند.

۳- در گروه شرکتهای غیر مالی باشند.

۶-۲- روشهای آماری تحقیق

از آنجا که نحوه همبستگی و ارتباط دو متغیر برای پیش بینی یا کنترل آنها از اهمیت ویژه ای برخوردار است. برای تعیین و سنجش نوع و چگونگی این ارتباط و همبستگی ضریب های گوناگونی از جمله ضریب همبستگی پیرسون، ضریب همبستگی اسپیرمن و ضریب همبستگی

¹ Spearman correlation

² Kendall's tau b

³ Cochran

تاو b کندانال استفاده می شود. که در این تحقیق از ضرائب اسپیرمن و تاو b کندانال استفاده شده است. H_0 بیانگر عدم وجود رابطه و همبستگی و فرض H_1 نیز وجود همبستگی را فرض میکند.

۷- بررسی فرضیات تحقیق:

تجزیه و تحلیل داده ها نشان می دهد که ضرائب همبستگی اسپیرمن و تاو b کندانال بین متغیر میزان مالیات بر ارزش افزوده و متغیرهای وابسته ساختار سرمایه، سودآوری و درآمد مشمول مالیات کوچکتر از سطح معنی داری $0.05 =$ هستند، لذا در این سطح فرض H_0 یعنی عدم وجود رابطه رد می شود و در نتیجه می توان گفت بین مالیات بر ارزش افزوده و ساختار سرمایه، سودآوری و درآمد مشمول مالیات رابطه معنی داری وجود دارد. ضمناً مثبت بودن ضرائب همبستگی نشان از رابطه مستقیم بین متغیر مستقل و متغیرهای وابسته است. این مطلب با توجه به نحوه پراکندگی نقاط در نمودار (۷-۱) مورد تأیید است

جدول ۷-۱: آماره های آزمون همبستگی اسپیرمن و تاو b کندانال مربوط به رابطه بین مالیات بر ارزش افزوده و ساختار سرمایه، سودآوری و درآمد مشمول مالیات

		مالیات بر ارزش افزوده			متغیر مستقل			
نوع رابطه	وجود رابطه معنی دار	تاو b کندانال			اسپیرمن			آزمون
		تعداد	معنی داری	ضریب همبستگی	تعداد	معنی داری	ضریب همبستگی	متغیر وابسته
مستقیم	دارد	۳۴۸	۰/۰۱۹	۰/۰۸۴	۳۴۸	۰/۰۱۹	۰/۱۲۵	ساختار سرمایه
مستقیم	دارد	۳۴۷	۰/۰۰۰	۰/۲۷۶	۳۴۷	۰/۰۰۰	۰/۳۹۳	سودآوری شرکتها
مستقیم	دارد	۳۴۷	۰/۰۰۰	۰/۲۷۶	۳۴۷	۰/۰۰۰	۰/۳۹۴	درآمد مشمول مالیات شرکتها

۸- نتیجه گیری

- نتایج آزمون فرضیه اول تحقیق حاکی از وجود یک رابطه مثبت معنی دار با همبستگی $۰/۱۲۵$ بین مالیات بر ارزش افزوده و ساختار سرمایه شرکتها پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. گرچه تاکنون تحقیق جامعی در خصوص تاثیر مالیات بر ارزش افزوده بر ساختار سرمایه شرکتها صورت نگرفته است و اغلب تحقیقات انجام شده به بررسی تاثیر مالیات بر درآمد بر ساختار سرمایه شرکتها پرداخته اند ولی نتایج آنها از جمله تحقیقات پلسکو (۱۹۹۴)، شیهه (۱۹۹۶)، گراپ (۱۹۹۷) گوردون و لی (۲۰۰۱) نیز وجود رابطه مثبت معنی دار بین مالیات و ساختار سرمایه را نشان داده است. از آنجا که پرداخت مالیات بر ارزش افزوده معمولاً هر سه ماه یکبار با ارائه اظهار نامه مالیاتی صورت می گیرد. همواره مبالغ وصولی تحت عنوان مالیات بر ارزش افزوده پرداختنی، به عنوان یک منبع مالی خارجی فاقد هزینه در اختیار مدیران قرار میگیرد که ضمن بالابردن نسبت بدهی به حقوق صاحبان سهام، ساختار سرمایه را تحت تاثیر قرار میدهد.

- نتیجه آزمون فرضیه دوم تحقیق نیز بیانگر وجود رابطه مثبت معنی دار بین مالیات بر ارزش افزوده و سودآوری شرکتها می باشد. هر چند نتایج تحقیقات صادقی و فدایی خوراسگانی (۱۳۸۱) و تحقیق صادقی (۱۳۸۲) حاکی از این است که اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده بر اغلب

بخشهای اقتصاد تاثیر تورمی ضعیف دارد و این تورم و افزایش قیمت، بر میزان فروش و در نتیجه سودآوری آنها تاثیر میگذارد. و آرن و اندومادو (۱۹۹۷) در بررسی تاثیر مالیات بر ارزش افزوده بر ساختار سرمایه و سودآوری شرکتهای صنعت ماءالشعیر نیجریه نیز به این نتیجه رسیدند.

اما با توجه به نظر صاحب نظران مالیه عمومی با افزایش درآمد دولت از طریق اعمال مالیات بر ارزش افزوده، کسری بودجه کاهش می یابد و نیاز دولت به استقراض از سیستم بانکی نیز کاهش پیدا می کند. در نتیجه نرخ بهره پایین می آید و به تبع آن سرمایه گذاری افزایش پیدا می کند و افزایش سرمایه گذاری موجب افزایش تولید و کاهش تورم می شود. لذا با افزایش تولید، قیمت کالاها و خدمات با اعمال مالیات بر ارزش افزوده تغییر چندانی پیدا نکرده و در نتیجه فروش و سودآوری شرکت نیز دچار کاهش نخواهد شد.

- آزمون فرضیه سوم نیز مؤید وجود رابطه مثبت معنی دار بین مالیات بر ارزش افزوده و درآمد مشمول مالیات شرکتهای می باشد که با توجه به توضیحات ارائه شده در بند قبل با افزایش سود شرکت، افزایش درآمد مشمول مالیات شرکت نیز قابل پیش بینی و طبیعی است.

۹- پیشنهادات

- مالیات بر ارزش افزوده پرداختنی که ماهیتی جدای از سایر بدهیها دارد به عنوان یک بدهی در قسمت سایر حسابهای پرداختنی شرکتهای منظور میشود. لذا مدیران شرکتهای باید این موضوع را در تجزیه و تحلیل نسبتهای مالی مرتبط و تصمیمات تامین مالی خارجی مد نظر قرار دهند.

- بمنظور استفاده از مزایای مالیات بر ارزش افزوده به عنوان یک منبع تامین مالی رایگان، مدیران مالی در تعیین میزان و زمان خرید کالا و مواد اولیه بایستی جهت وصول مالیات بر ارزش افزوده پرداختی به فروشندگان کالا و مواد اولیه، مدت زمان بین خرید مواد اولیه یا کالا و تکمیل و فروش آنرا به حداقل برسانند.

- از ابتدای قانون برنامه پنجم توسعه هر سال با یک درصد افزایش در نرخ مالیات بر ارزش افزوده در دستور کار مسئولین امر قرار خواهد گرفت اثر این افزایش نرخ بر قیمت تمام شده محصولات، بایستی مد نظر مدیران شرکتهای قرار گیرد.

۱۰- پیشنهاداتی برای تحقیقات آتی

- با توجه به تاثیر جرائم مالیاتی از جمله جرائم مربوط به مالیات بر ارزش افزوده در سودآوری شرکتهای بررسی این موضوع می تواند به عنوان یک تحقیق در دستور کار قرار گیرد.

- در نظام مالیات بر ارزش افزوده، مصرف کنندگان نهایی بایستی مبلغ بیشتری از درآمد خود را جهت خرید کالاها و خدمات پرداخت نمایند. لذا بررسی تاثیر این نوع مالیات بر میزان پس انداز در جامعه می تواند موضوع تحقیقات آتی باشد.

- در ادبیات اقتصادی همواره از مالیاتها به عنوان تثبیت کننده های خودکار یاد میشود لذا بررسی نقش مالیات بر ارزش افزوده در ایجاد ثبات اقتصادی قابل تحقیق و بررسی است.

منابع

۱- آقا نظری، حسن. (۱۳۸۷). "تبیین مشترکات بین خراج و مالیات بر ارزش افزوده". فصلنامه تخصصی مالیات، دوره جدید، شماره اول، سال شانزدهم،

مجله ۴۹، صفحات ۱۹۰ - ۱۷۹.

- ۲- آقایی، الله محمد، کیمجانی، اکبر. (۱۳۸۰). " مبانی نظری قانون مالیات بر ارزش افزوده در راستای اصلاح نظام مالیاتی " ، فصلنامه پژوهشنامه اقتصادی، شماره ۲، پاییز ۸۰، صفحات ۱۵۸ - ۱۳۵.
- ۳- ارشدی، علی ، مهدوی، مهران . (۱۳۹۰). " بررسی آثار قیمتی اجرای قانون مالیات بر ارزش افزوده در ایران "، فصلنامه تحقیقات مدل سازی اقتصادی، شماره ۴، تابستان ۹۰، صفحات ۳۰- ۱.
- ۴- ایزدی نیا، ناصر ، رسایان، امیر. (۸۷). " ساختار سرمایه و مالیات بر درآمد شرکتها در ایران "، فصلنامه تخصصی مالیات ، شماره چهارم ، سال هفدهم بهار ۸۸ ، مسلسل ۵۲ ، صفحات ۴۳- ۳۱ .
- ۵- ایزدی نیا و همکاران . (۱۳۸۸). "مقاله تاثیر ساختار سرمایه بر نرخ سهام و درآمد هر سهم "، فصلنامه تحقیقات حسابداری و حسابرسی، شماره ۳، پاییز ۸۸ ، صفحات ۱۶۱ - ۱۳۶ .
- ۶- تجلی، سید آیت الله . (۷۹). " مبانی نظری مالیات بر ارزش افزوده "، مجله سیاسی، اقتصادی ، شماره ۱۵۴ - ۱۵۳ ، صفحه ۲۶۹ - ۲۵۸
- ۷- خالقی، مقدم حمید ، باغومیان، رافیک . (۱۳۸۵). " مروری بر نظریه های ساختار سرمایه "، ماهنامه پیک نور، سال پنجم ، شماره چهارم ، صفحات ۸۲ - ۵۸
- ۸- صادقی، مهدی. (۱۳۷۹). " بررسی آثار تورمی مالیات بر ارزش افزوده بر بخشهای مختلف اقتصادی در ایران (تحلیل داده ° ستانده) "، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه امام صادق (ع)، دانشکده معارف اسلامی و اقتصاد
- ۹- صادقی، فاطمه. (۱۳۸۲). " بررسی آثار تورمی و درآمدی مالیات بر ارزش افزوده بر بخشهای مختلف اقتصادی در ایران (تحلیل داده ° ستانده) "، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه الزهراء (س)، دانشکده علوم اجتماعی و اقتصادی
- ۱۰- فرید زاد، علی و همکاران . (۱۳۸۹). "مقاله بررسی اثرات قیمتی مالیات بر ارزش افزوده با استفاده از تکنیک داده و ستاده (مورد ایران) "، فصلنامه پژوهشی اقتصادی ایران، سال شانزدهم، شماره ۴۷ ، تابستان ۹۰، صفحات ۱۲۷ - ۱۰۵
- ۱۱- یحیی زاده فر، محمود و همکاران . (۱۳۸۹). " بررسی تاثیر ویژگیهای شرکت بر روی ساختار سرمایه آن در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران؛ "، فصلنامه تحقیقات حسابداری و حسابرسی، شماره ۸، زمستان ۸۹، صفحه ۱۲۰

12-Arvind Ashta , "Strategic aspects of Value Added Tax (VAT)" , Burgundy School of Business (Groupe ESC Dijon-Bourgogne),2007

13 - C J Arene, S O Ndomadu,1997 , "Impact of Value-Added Tax on the Capital Structure and Profitability of Premier Breweries Plc, Nigeria",Post- Graduate Research fellow in the Department of Agriculture Economics, Univercity Nigeria, Nsukka,Nigeria

14- Graham Harrison and Russell Krelove, "VAT Refunds: A Review of Country Experience, Authorized for distribution by Jean-Paul Bodin", November 2005

15- Modigliani, Franco, and Merton H. Miller, 1958. "The Cost of Capital, Corporation Finance and the Theory of Investment", American Economic eview48, 261-297.

16-Mara Faccio and Jin Xu,"Tax and Capital Structure",Krannert School of Management, Purdue University

The Effect Of Added Value Tax On The Capital Structure And The Profitability Or Accepted Companies In Tehran's Stock Exchange

Abdol Mahdi Ansari

Abbas Abbasi

Capital structure is one of the most important and effective parameter on valuing and orienting of economical enterprises in the capital markets which ensures their activities in order to increase and maintain their profitability. Capital structure in the economical companies and enterprises of Iran, by considering the orientation of economical macro policies of this government toward free economy, accomplishing the main policies based on 44 principle of Constitution, privatizing and completing the rule of added value tax and the plan of subsidy is one of the main problems in the companies. The present paper studies the effect of added value tax on the capital structure and also the profitability and revenue (subject to tax) of companies and economical enterprises. The statistical society in this study is all accepted companies in Tehran's stock exchange during 2005-2010. In this study, added value tax as a dependant variable and capital structure, profitability and revenue (subject to tax) as independent variable have been studied. For testing the hypothesis, the correlation coefficients of Spearman, Tao B Condell and SPSS Software have been used. The results show that there is a significant positive relationship between added value tax and the dependant variables such as capital structure, profitability and revenue (subject to tax). Based on this issue, added value tax by its direct effect on the capital structure of companies increases their profitability and revenue subject to tax.

Keywords: capital structure, added value tax, debt, revenue of equity

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی